

Zselici Messier-maraton

Ez aztán jó buli volt! Minden percére jó visszaemlékezni, annyi égi és földi csodával ajándékozott meg. Sűrű program, melyben a csillagásztól a hatalmas délutáni beszélgetéseken keresztül egészen a vaskori halomsírok megtekintéséig, megmászásáig minden beleért! Mindez egy észlelőhétvége leforgása alatt, 2007. március 16–18-án.

Talán magamtól fel se merült volna az igény a maratonra, mivel be kell valljam, eddig nem nagyon hozott lázba a dolog. Egy éjszaka az összes Messier-t végignézni, mi lesz ott, rohanás, kapkodás, a hajnaliakat úgyse fogom látni... Természetesen kellemesen csalódtam! Mindezt még januárban kezdődött: Kerna János Gábor meghívott engem és szegedi tagtársainkat a célzottan a maratonra kiszemelt zselici észlelőhétvégre. Lassanként elkezdtek szervezni a túrát, kitaláltuk az időpontot, összeállt a csapat. Bozsoky János szerzett szállást a patcai Katicatanyán. Egyszer csak azon kaptam magam, hogy két hét és maraton! Maraton! Észlelőlap és észlelési lista nyomtatás, közben régészeti konferencia színesítette napjaim. Március 15-én érkeztem vissza Szegedre, másnap délre volt megbeszélve az indulás.

A péntek reggel derülttel indult, és akkor már lehetett sejteni, hogy lesz egünk, bár itt az Alföldön párás, világoskék ég borult fölénk, itt-ott cirrusokkal. Horgász- és észlelőszékem délelőtti, „maraton!” megvarrását követően beállított Csák Balázs, aki bevitt a szegedi egyetemre térképeket nyomtatni. Addig összeszedte a többieket, négyen utaztunk Patcára: rajtunk kívül még Hanyecz István és Pataki Attila fizikushallgatók, amatőrcsillagászok. Mondanom se kell, hogy négy ember és felszerelése hamarosan szardíniásdobozhoz hasonló állapotokat varázsolt Balázs Fordjába. Elöl ültem, lábamnál két táska, ölemben a 114/500-as Newtonom tubusa, három darab különféle

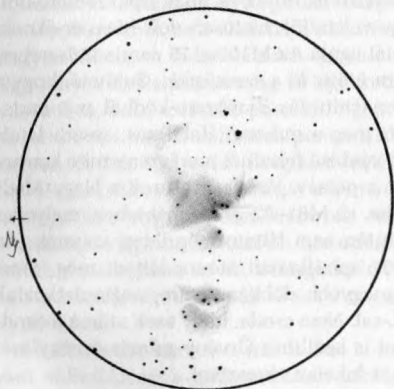
térkép, hogy a navigációban segíthessek...

Végre indulás, remek hangulatban, napsütésben szeltük a kilométereket, sokat nevetünk egymás viccein és a néha feltűnő, ide-oda dülöngélő pityókás falusiakon. Egy útszéli PLUS diszkontban egyheti hidegellátmányt vételeztünk. A táj Bátaszék után kezdett érdekessé válni, feltűntek az első dombok, majd a Mórággyi-rög szelid gránitlankáin folytattuk utunkat, apró falvakon keresztül. Bonyhád, mely alig 10 ezer fős település, kétszer is sikeresen eltévedtünk. Ki gondolta volna, hogy nem Kaposvárról, hanem az ötödik akkora Bonyhádról kellett volna térképet hozni? Öröm az örömben, hogy a meglehetősen kusza és logikátlan útjelző táblák ellenére hamar kijutottunk a városból, és folytattuk utunkat Dombóvár felé. Onnan már nem volt különösebben bonyolult az út, és csak egyszer álltunk meg, hogy lefotózzuk az utazás során látott harmadik melléknapot: a Nap két oldalán a megfelelő pozícióban volt egy-egy kis fátlyofoszlány. Csodálatos színekben pompáztak! Csak Balázs remek fotókat is készített róluk. A cirruszok ellenére estére még jó eget ígért a műholdkép.

Négy óra utazást követően, már a kezdődő szürkületben érkeztünk meg a Zselicidombság egyik elhagyatott kis völgyében megbúvó Patcára, a Katicatanyára. A falu Somogy megye, de talán az egész ország legkisebb települése, 2001-ben 72 fő volt a lakossága. A tanya és turistaház a falu végében, egy patak mellett, idilli, festői környezetben fekszik, színvonalas hely, az árak igen barátságosak. Bozsoky Janiék már ott vártak minket. Gyorsan elfoglaltuk a szállást, kipakoltunk, az észleléshez szükséges dolgokat levittük a kocsinhoz, majd egy gyors tanácskozás után elindultunk a legközelebbi, legmagasabb domb felé autóval.

Mire felértünk a dombhátra, már erősen sötétedett, a Vénusz csak úgy sütött. Kivá-

lasztottunk egy fűvel benőtt, de helyenként eléggé letaposott gazos kaszálót, ahonnan csodálatos kilátás nyílt déli irányba. Felállítottuk a műszereket, kipakoltuk a papírokat, és kezdetét vette az észlelés. Én még az alkonyati égen látható Encke-üstököst is szerettem volna elcsípni, de a párás égen ez reménytelen volt. Az ég alja kb. 5 fokig koszba burkolózott, ezen csak a fényesebb csillagok fénye vergődött át, de felette tiszta volt az ég. Nem volt hetes hmg, csak talán 6–6,2, azaz átlagos. Ennek ellenére a szegedi, lámpafényes éjszakákhoz szokott szemünk nem is tudott mit kezdeni a hirtelen ránk terülő nagy sötétséggel! Az egyetlen zavaró fényforrás Kaposvár fényburája volt,

Az Orion-köd 11,4 cm-es Newton-távcsővel, 20x-os nagyítással

amit a légkörben lebegő nagy mennyiségű por és pára okozott. Ez viszont csak az északkeleti eget zavarta, kb. 30 fokos magasságig. A maratonozás kezdete előtt gyorsan megnéztem az Orion-ködöt – nagyon nagy felületen terpszkedett, látni lehetett a köd déli oldalán visszahajló filamenteket, illetve egy hatalmas halót is. Gyorsan ki is egészítettem a február 14-én elkezdett rajzomat! A néhány perces szemlélődés után vettem egy nagy levegőt, és elindultam megkeresni az M74-et. A Vénusztól kb. 4–5 fokra látszott, és még a rávezető csillag is szabad szemes volt (γ Psc). Hamarosan meg is találtam a 114/500-as távcsővemmel, 20x-os nagyítással. Nehéz volt, de láttam már ennél rossz-

szabhat is. Közben az okli mellől feltekintve sikeresen beazonosítottam és leészleltem a Mira Cetit 8–10 fokkal a horizont felett, a fák tetejénél – kereken 3 magnitúdó került az észlelőnaplómba. Egy szusszanásnyi idő alatt a Monoceros objektumaira is ránéztem, majd le is ragadtam a Bresser-binoklimmal a Tejútban. Sorra kerestem fel a bársonyos égen a tél híres, de annál halványabb, nagy kiterjedésű diffúz ködeit – NGC 2359 (Thor sisakja), IC 2177 (Szellemköd), IC 405-410-417 Aur, IC 443 Gem – és mindegyik látszott! A Rosetta ködösségét a kicsiny halmaz körül szabad szemmel is felismerni véltem. Ugyanakkor a Karácsonyfa-halmaz (NGC 2264) körül nem látszott szabad szemmel semmilyen ködösség – ez alátámasztja a megfigyelés realitását.

A többiek sem tétlenkedtek, mindenki valamelyik műszer körül zsongott. Bozsokyi Jani sorra állította be a téli ég csodálatos objektumait 150/600-as reflektorával, mi meg csodálattal néztük, milyen mások az ismert objektumok, ha sötét van. Kernya Jani egy 10x80-as TZK orosz légtérfigyelő binoklival küzdött (már feketeöves TZK-használó), Csák Balázs, Pataki Attila és Hanyecz Pisti 15x70-es Celestron Skymasterekkel mesterkedtek. Sorra gyűltek az észlelések, az állatövi fény szinte vakított. Az M77 cseppet sem volt nehéz látvány. Két Messier között nekifogtam két –38 fokos deklináción lévő nyílthalmaz rajzolásának. Ezek az NGC 2451 és a 2477, mindkettő a Puppisban (a rajz a májusi Meteorban szerepel). Sajnos az alsó pára miatt nem láttam igazán jól őket, de majd legközelebb... A domb egy távol eső részén Lőrincz Imiék távcsöveztek, nézték a Kalifornia-ködöt H β szűrővel – pusztá szemmel.

És most egy keveset magáról a maratonról. Felkészülésünk során nyomtattam egy listát, mely a M-ek javasolt sorrendjét tünteti fel. Ezt még Don Machholz állította össze, nagyjából jónak bizonyult, de időnként (este és hajnalban) érdemes volt eltérni tőle, mert a lista jóval alacsonyabb földrajzi szélességre készült. Ahogy utánanéztam, tőlünk nem lehetséges az összes Messier megpillantása

egy éjszaka, talán 107–108 objektumra van esély a hónapforduló idején. Mi a maratona alkalmas „észlelési ablak” első hétvégéjén próbálkoztunk, emiatt a hajnali roham nagyon vészesnek ígérkezett. Legjobb az, ha csapatostul vágunk bele, így nem kell az összes objektumot egy embernek beállítania, ráadásul a hangulat is jobb. Hajnalban vettük ennek a legnagyobb hasznát: ha nem lettünk volna hárman, akkor nincs meg a 105 objektum – amíg én az M54-et kerestem a szürkületben, addig Kernya Jani beállította az M2-t a TZK-ban. Március közepén a mi szélességünkről a csapatunka a sikeres maratonozás feltétele!

Sorra gyűltek az ikszek és az időadatok a Messier-objektumok mellett, lassan haladtunk kelet felé. A Virgo–Coma galaxisaitól mindegyikünk tartott kissé, ám végül úgy alakult, hogy ez lett számomra az éjszaka legkellemesebb része. Nem kellett sietni, ezért bőven maradt időnk szabad szemmel nézelődni, binoklizni, beszélgetni, egy-egy objektumot több távcsővel is szemügyre venni. Az éjszaka elején a Taurusban valamelyikünk észrevett egy majdnem 10 fok átmérőjű diffúz Tejút-foltot. Sose láttam még ilyet arrafelé! Bikánk két szarva között fénylett, és mily véletlen, itt három nyílthalmaz is van, melyek közül a két kisebb és távolabbi a nagyobb mögött látszik (NGC 1746, 1750, 1758)... Ez nem volt elég, hamarosan két porsávot is észrevettem a β Tau mellett, amelyek X alakban metszik egymást... Rendkívül látványos volt a téli Tejút!

A szabadszemes csemegék sora ezzel még nem ért véget. Lám, mit tesz a városi amatőr, ha ég alá szabadul: elkezdtem állatövi ellenfényre vadászni. Nos, hol is lehet az oppozíciós pont? Meg is van... 10 fokos diffúz, igen halvány, de egyértelmű fénylés jelölte ki a Denebolától délre, délkeletre. Azt hiszem, ez az első vagy talán a második alkalom, hogy az ellenfényt megfigyelhettem! Felhívásom nyomán a társaság többi tagja is könnyedén azonosította a jelenséget.

Közben a Bozsoky-távcsőben az M51 volt a célpont, még viszonylag alacsonyan, fényburában. Ennek ellenére rögzös, foltos felszí-

nén a jól ismert alakzatok szép spirálstruktúrába rendeződtek. Egy sor déli halmaz után az M101 került a távcső látómezejébe. Egy 15 centis távcsővel, 30x-os nagyítással méltóságteljesen, lassan spiráloztak ki magjából a karok. M97–108: az UMa csodás Bagoly-köde szemestül, mindenestül ott volt a látómezőben, a LM szélén a hozzá képest is halvány M108 látszott. Soha nem gondoltam volna, hogy ennyire halvány! M109: életem legréjtélyesebb galaxisa, mert alig látszik, egyáltalán az is hihetetlen, hogy a XVIII. sz. távcsőivel megláthatták. Ez az érzésünk már az M108-nál is megfogalmazódott, de az M76 sem tartozik a „könnyű” célpontok közé. Ha a régi észlelők műszerei messze is álltak a mai apokromátoktól, egy valamjük biztosan volt Messier-éknek: sötét egük. Az M109 a 15 centis műszerben sem ütötte ki a szemünket. Sejtethető, hogy a 8 magnitúdós Sombbrero-ködből mit mutatott meg a műszer! Hatalmas, sosem látott kiterjedésű felszínét merészen szelte keresztül a porsáv. Visszaugrottunk a Nagy Medvébe, az M81–82 galaxispároshoz, melyeket szintén nem láttam még ilyen szépnek. Az M81 spirálkarjait sosem láttam még, most legnagyobb döbbenetemre megmutatkoztak EL-sal. Nem csoda, hogy ezek után a másodjára is beállított Örvény-galaxis örvénylését el se lehetett téveszteni.

A Vir, Com, CVn Messier-galaxisai nagyon, de nagyon könnyű objektumok. Az M64 olyan fényes, hogy a binokliban először azt hittem, hogy az M53-at látom. És mégsem, mert elnyúltsága is érzékelhető volt, 114/500-as RFT-ben pedig a sokak által nehéznek tartott „fekete szem” is feltűnt! Nem hittem volna, hogy ezzel a kis műszerrel fogom először látni. Elképesztő élmény volt a mélyfekete égen távcsővemmel 20x-os nagyítással galaxisra vadászni. Igazi tavaszi sport ez! Célozni tudni kell, mert könnyen lehet, hogy másik „vadat” lövünk. És kell egy jó távcső, sötét ég. 20x-os nagyítással sötétkékes a háttér, de azért nem zavaró. Látómezőmbé sorra úsztak be a kis kontrasztú, fényes, ezüstös galaxispamacskok. Legszébb az M65–66–NGC 3628 trió, az

M95–96–105 vidéke, de talán a legjobb belebámulni a Virgo halmaz közepébe.

A Virgo után még jött pár új objektum keleten, ám hamar elfogytak a Messier-ki: 87 „darab” volt az addigi zsákmány. A nagy rohamra készültünk hajnalban (Sgr), de az ég alja gyanúsán párás, mintha felhős lenne. Estéhez képest romlott az ég. Amíg vártuk a Nyilast, beszélgettünk, és próbáltuk tartani egymásban a lelket. Ettem, ittam, cigiztem: elvégeztem egy hajnali wellness programot. Sárneckzy Krisztián írt este egy sms-t a Hatyú új nívójáról, melyet a holtidőben be is jelöltem az Égabroszba. Két nappal azelőtt fedezték fel, 6,7 magnitúdónál. Egy ilyen fényes „új” csillagot nem lehet eltéveszteni.

Amikor kiemelkedett a γ Cyg vidéke Kaposvár fényburájából, be is állítottam a kérdéses, nagyon könnyen felismerhető égitestet. Egy fényes csillagháromszög és egy kettős vezettet rá, soha rosszabb pozíció! Fél perc se telt bele, s meg is volt, nem pont a jelzett helyen, de hát éjjel vörös lámpánál jelöltük be. Megbecsültem a fényességét a környező csillagokhoz Argelander-módszerrel, majd változóztam egy kicsit. Később újra azonosítottuk a csillagokat, és kb. 8 magnitúdó jött ki – a leszálló ágon csíptük el ezt a nagyon gyors nívót.

A változást követően már a Sas is kezdett előbukkanni a horizontközeli párából, így az M11 nyomába eredtünk. Lassan kezdtek felszivárogni az újabb objektumok az égre. A Sco halmazaival különösen sokat szenvedtünk, de legalább rohangálni nem kellett, a déli horizontunk megfelelő volt. A vége felé nagyon izgulunk, hogy meglesz-e a 100 legalább, mert valahol 95 táján megint beragadtunk, majd aztán 100-nál is. Ekkor terítékre került az M69–70–54 trió a Sagittarius aljában, –32 fokon. Egy órával a szürkület kezdete előtt jártunk, sehol semmi. A rávezető csillagokat se láttam. Negyedóra múlva megtaláltam a rávezetőket, de kiderült, hogy az M69 még a fák mögött van. Na fene. Újabb cigaretta, és még egy. Közben a Skorpióban az egyik kettőscsillagról TZK-val kiderült, hogy tulajdonképp az M6 erősen extinktált verziója. Két csillaga látszott csu-

pán, 2–3 fok magasan...

Na végre! – mondtam, mikor kissé felszívodott a pára, és lassan újra emberi formája lett az égnek. Még mindig sötét volt, semmi jele a szürkületnek. Az M69 rávezető csillagai végre biztató magasságban hunyorogtak. Pillanatokkal később megláttam a gömbhalmaz csillagszerű magját a távcsőben – ennyi látszott belőle csupán. Percekkel később a legkeményebb diók egyike, az M70 került távcsővégre, ennek is a magját láttuk. Hosszabb ideig kerestem az M54-et, közben elkezdett világosodni az ég, és egyre türelmetlenebb lettem. Végül megláttam a teljesen csillagszerű 6 magnitúdós halmazt. Ha nincs Kernya Jani, aki beállítja az M2-t, valószínűleg feladom és összepakolok. Így viszont a TZK látómezejében én is sikerrel azonosítottam az egész éjszaka legnehezebb célpontját, az M2 GH-t az Aquariusban.

Végeredmény: Messier-maraton 2007, Patca: 105 objektum, ezek közül 18-at szabad szemmel is láttam. A hajnali Sgr-beli objektumokat a rossz helyzetük miatt meg se próbáltam pusztá szemmel észrevenni. Hajnalban a dombról lefelé autózva a kelő Nap, a völgybe érve deres fű fogadott bennünket. 5 fokkal hidegebb volt lenn, mint a szőlőhegyen.

Déltájban keltünk, előtte egy gyerekcsapat (akikre való tekintettel megkértek minket, hogy ne hangoskodjunk) és lelkes tanítónőjük hangja töltötte be a vendégház minden egyes köbcentiméterét – reggel 8 óra-kor. Maraton utáni „kellemes” ébredés, majd visszaalvás, felforgolás. A délután beszélgetéssel, étkezéssel, kinek-kinek kirándulással telt. Lőrincz Imiék hazamentek és Bozsoky Jani is elköszönt. Maradtunk öten, a szegedi blokk és Kernya Jani. Sétát tettünk a közeli dombra, ahonnan be lehetett látni az egész völgyet tanyáستul, legelésző tehenes-tül. A patakból duzzasztott kis tó partján, a felforgatott földben középkori cserepeket találtam, bizonyítva ezzel, hogy már eleink is ezen a helyen Messier-maratonoztak. Tevékenységemért elnyertem a Dr. Jones melléknevet. Sajnos azonban beborult az ég, és szomorúan vettük tudomásul, hogy nem

lesz második forduló. Ezért úgy döntöttünk, átmegyünk a szomszéd faluba, Szennára, bort venni az esti beszélgetés megtámogatására. Meg akartuk nézni a falumúzeumot is, de zárva találtuk.

A tanyaára visszaérve kiültünk a kis kerti bodegába a kemencék mellé, beszélgettünk, vacsoráztunk, borozgattunk. Múlt az idő, már eléggé benne jártunk az éjszakában (22 óra lehetett, azaz 21 UT), s egy kis „körsétám” alkalmával az égre pillantva döbbenetesen derült ég alatt találtam magam! Szakadozott felhőzet, de nagyon nagy darabok derültek (a nyugati ég teljesen, a zenitig, és északon is derült volt) – elkliáztam magam és jött is mindenki. Sokkal jobb egünk volt, mint előző éjjel. Binokliztunk, mert minden távcsövünk el volt már pakolva. A binoklinál többet csak pusztá szemünket használtuk. Láttuk lemenni a Síruiust egy domb mögé – egyik pillanatról a másikra tűnt el. Az Orion öve a dombháttal párhuzamosan, fák törzsei közt villogott, 20 ívperc magasan! A csillagképek felismerhetetlenné torzulnak a sok csillag, a téli Tejút miatt. A hmg valahol 7 körül lehetett. Bár kissé pityókos állapotban voltunk, az ég látványa kijózanított bennünket! A kis tó partján álltunk, a mozdulatlan víztükörről egy másik égbolt tekintett vissza ránk. Szabad szemmel láttuk a vízben az M44-et, az M35-öt, az M38-at. A binoklit a víztükör felé fordítottam, és láss csodát, felbomlott az M35! Ekkor már teljesen magunkon kívül voltunk: lehet-e még mindezt fokozni? Lehetett! Alsó delelésben megpillantottam a Cyg nőváját, mely pár tizeddel halványabb volt, mint előző éjjel. Szabad szemmel jött az M3. Az α Persei halmaz (Melotte 20) teljesen olyan, mint egy Messier-halmaz binoklival. A Melotte 111 (Coma-halmaz) szabad szemmel teljesen felbomlott. Tudtommal a szabad szemmel többé-kevésbé teljesen bontható halmazok csak hárman vannak: UMa mozgóhalmaz (Collinder 285), a Coma-halmaz, és a Hydok. A Holló csillagkép tükörképe fényesebbnek látszott, mint az eredeti valaha is a városból.

Az M3 észlelése közben a koromfekete, vagy talán abszolút fekete égen a 9 Boo mellett, már a CVn-ben egy 20^{-es}, diffúz foltra lettem figyelmes, melyben csillagok villogtak. Teljesen nyílthalmazszerű látványt nyújtott, de tudtommal itt semmiféle halmaz nincs... Kész rejtély! Szegedre visszatérve a GUIDE-ban ezen a helyen egy V alakú (általam „Vadlúdcsapat” névre keresztelt) aszterizmus látható, teleszórva 20–25 db 13–14 magnitúdós csillaggal. Ezek okozták a ködösség érzetét. Az alakzat kiterjedése mintegy 20x15'. Jellemző a látványra és az ég minőségére, hogy kézben tartott Bresser 10x50-essel 10–11 magnitúdós csillagok is jöttek, viszont Szegedről az égvilágon semmit se láttam a csillagcsoportból. Kernya Jani gyűjti a furcsa, alig észlelt nyílthalmazokat, és a különös, néha halmazszerű aszterizmusokat. Ezek sok esetben igen látványosak! Már a maraton éjszakáján mutatott egy fordított görög szumma jelre emlékeztető aszterizmust a Leo-ban, a Regulustól pár fokkal Ny-ÉNy felé. 17-én a Corona Borealisban általa talált, sűrű halmazt idéző aszterizmusát figyeltük elragadtatva. Megegyeztünk, hosszas beszélgetés és keresgélés után, hogy ezekre igazából katalógus nem létezik, mindenki úgy észleli őket, ahogy akarja. Amatőr körökben azért jó lenne, ha lenne egy katalógus – Jani ezen munkálkodik. Kiss László, Székely Péter és Csák Balázs javasolta, hogy ezeket az „új” aszterizmusokat nyugodtan észleljük le „Kernya 1”, „Sánta 2” néven, majd küldjük be. Hivatalos nevet úgyse fognak kapni, és amatőr szempontból könnyebb rájuk így hivatkozni. Az égbolt tele van látványosabbnál látványosabb aszterizmusokkal, tehát szinte kifogyhatatlan a terep a felfedezni vágyóknak.

Hajnalig észleltünk, megnéztem a fák felett épp delelő M83-at – még sose láttam ilyen jól. A binokli is hozta! Az M81–82 szinte kiütötte a szemem, a nagy galaxis 20x10^{-es} volt, és szinte izzott. Annnyira fényesnek tűnt, hogy nagy hévvel elkezdtem szabad szemmel keresni. Be is ugrott néha valami, de betudtam a mellette látszó 7 magnitúdós csillagok csoportjának. Hiába a jó ég, győzött

a fáradtság, valamikor hajnal 2–3 felé bevonultunk aludni. Az égen felhők jelentek meg, úgy tűnt, beborul.

Reggel 10 körül keltünk, de sehol egy felhő, átkozódtunk is, milyen ég lehetett hajnalig... A vasárnapi program könnyednek ígérkezett, délelőtti túrázást követően összehajoltunk, és megbeszéltük, hogy megnézzük az útba eső bronzkori-vaskori földvárat, Nagyberki-Szalacska. Régész szempontú felvételemmel mindenki egyetértett, rengeteg időnk volt. Könnyen odataláltunk a turisztikaként jelzett vaskori halomsírokhoz, már az útról látszott belőlük három! Társaim csodálkoztak a dombgerincen sorakozó kerek, 5–6 méter magas, szabályos halmok láttán – valóban vaskori előkelőket temettek alájuk. Meg is másztam egyet rögtön. Szemben a domboldalon is sírok, a táj pedig, mely körülvette őket, gyönyörű. A hely asztróklimája a nappal látottak alapján még a patcait is felülmúlhatja. Beindult a fantáziám: vaskori halomsír tetejéről Messier-maratonozni... Elindultunk a földvárba, ahol ma egy kápolna áll (Szent Antalnak szentelve), körülötte szőlők sorakoznak. Vadregényes úton jutottunk fel a lapos dombtetőre, mely gyakorlatilag végig löszméllyútban futott. A mélyút falai 8–10 méteres magasságot is elértek. Fent aztán fenséges látvány tárult eléink: a lapos tetőn kertek, házak. Szemközt egy erdős domboldal. Kis fantáziával elképzelhettük, milyen környezetben éltek itt hajdanán a vaskori emberek, Kr. e. 400 körül. A földvár sánca 10 méteres meredély volt, 60–70 fokos lejtőszöggel, a lejtő aljában egy mára már betemetődött árok, azon túl még egy sánc nyomai – nem lehetett egyszerű bevenni a várat régen. A szőlőtőkék között kelta cserepeket gyűjtöttem a kellemes, délutáni napsütésben, derült ég alatt. Otthon, a Google Earthben nagyon részletes képeket találtam a területről, azonosíthatók a halmok és a földvár is. A szántásban kis, kerek foltokként legalább 50 vaskori sír látszik!

Visszaindultunk, de megbeszéltük, hogy útközben a Bajai Csillagvizsgálót is meglátogatjuk. Az autóból kiszállva ott is csodás ég fogadott minket, már erősen a csillagászati

szürkület vége felé tartottunk. Megbeszéltük, hogy egy második Messier-maraton fordulót is beiktatunk az áprilisi újholdas időszakban, melynek helyszíne Baja lesz.

Elcsigázva, de élményekkel telítve, boldogan érkezünk Szegedre, ahol megállapíthatjuk, hogy valóban van értelme a zselici sötét ég rezervátumnak... A városfények miatt alig láttunk csillagokat, igaz, Szegeden is szokott ennél jobb ég lenni. Aznap már nem volt erőnk észlelni, maradt a vacsora és a kiadós alvás... Soha rosszabb hétvégét!

Sánta Gábor

Áprilisi tűzgömbök

Sajtz András április 6-án 19:10 UT körül változóészlelés közben látott a zenitben egy –4 magnitúdós tűzgömböt. Nagyon gyorsan haladt, 2 másodpercig látszott és 3 másodpercig látszó nyomot hagyott. Útja felénél –5 magnitúdóra fényesedett.

Április 14-én 19:07:30 UT-kor Hegyi Norbert (Körmend) Hegyhátsárlól figyelte meg egy –4 magnitúdós tűzgömböt. Együtt látta vele még Kelemen Tamás, Noszek Tamás és Zubrits Gábor községi amatőrök. 25–30 fokos úttját lassan tette meg, északi irányban kb. 20–25 fok magasan haladt. Kettészakadt, és a letört darab szinte ugyanolyan fényes volt, mint az eredeti. Színe sárga, nem látszott csóva. Néhány másodperccel utána feltűnt egy halványabb, 1 magnitúdó körüli, vörös színű meteor is. Ez néhány fokkal magasabban haladt.

Ugyanezt a tűzgömböt figyelte meg 19:07:18 UT-kor Szlovákiából Csörgei Tibor, aki –3,5 magnitúdósra becsülte a fényességét. Hossza 15 fok volt és a végén szétesett. Színe sárgászöld. 5 másodperc múlva egy 0 magnitúdós meteor tűnt fel szinte azonos pályán, a Draco és a Cepheus határán.

GyL